

Analyzing and investigating the coherence and coherence of two stories from Masnavi Manavi based on the theory of Halidi coherence

Vahid Mobarak ^{1*} | Ali Sahami²

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Literature and Human Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: vahid_mobarak@yahoo.com
2. A graduate of the Ph.D, Course in Persian language and literature, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: alisahami@yahoo.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 29 July 2023

Received in revised form:
04 November 2023

Accepted: 22 November
2023

Keywords:

Consistency of the text,
Dastanak,
Masnavi al-Mahani,
Holiday.

ABSTRACT

One of the issues that text analysts pay attention to is text coherence. Halidi is one of the linguists who, in addition to paying attention to the semantics and context of the situation and functions of the text, has also paid attention to the coherence of the text. In this descriptive-analytical article based on Halidi's role-oriented theory, the factors of text cohesion have been evaluated in two Masnavi stories, and the authors in this essay aim to show Maulavi's Masnavi, linguistic abilities and grammatical coherence. , has a proper vocabulary and connection, and this theory can be used to determine the degree of coherence and coherence in the texts of narrative order. The findings of Ashagh and Beloved story show that most of the processes are material and omission and reference prevail in grammatical coherence and repetition in lexical coherence and causal relationship prevail in the linking coherence of this text; But in the story of the grocer and the parrot, it is dominated by mental and then material processes, and substitution, removal, and reference from grammatical coherence factors play an important role in creating space and building the vertical axis. Coincidence and repetition are not very evident, but the opposite, causal and time links are used with full force. The discourses of the supremacy of love and the inability of reason have made both texts more coherent, which is consistent with the entirety of the Masnavi.

Cite this article: Mobarak, V. Sahami, A. (2025). Analyzing and investigating the coherence and coherence of two stories from Masnavi Manavi based on the theory of Halidi coherence. *Research of Literary Texts in Iraqi Career*, 6 (1), 115-136.

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/ltip.2023.9432.1174>

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction:

One of the issues that text analysts pay attention to is text coherence. Halidi is one of the linguists who, in addition to paying attention to the semantics and context of the situation and the functions of the text, has also paid attention to the coherence of the text. In this descriptive-analytical article based on Halliday's role-oriented theory, the factors of text cohesion in two short stories "Asheq and Beloved"; Baggal and Tuti" of Masnavi has been evaluated and the author in this essay aims to show that Masnavi has spiritual, linguistic abilities and grammatical, lexical and link coherence and this theory can be used for Determining the degree of coherence and coordination of coherence was used in the texts of narrative order.

One of the important theories of linguistics, which can lead the way in the analysis of literary texts, is the theory of Michael Halliday and Roqayeh Hassan. The two worked together in 1976 to create the book "Cohesion in the English Language". Halliday's role-oriented order explains how language is used and the basic components of meaning in it are functional components. According to this order, all languages are organized around two types of meaning or role: meanings. Intellectual and interpersonal. In combination with these two, there is a third component called intertextual trans-role, which organizes the message based on the previous two trans-functions and conveys it to others; So, systematic role-oriented instruction is a role-oriented theory of language that studies language in the form of its functions and roles in human life. (Ref: Halidi and Matiesen, 2004: 60; Halidi and Hassan, 2013: 87; Yaramhammadi, 2014: 56). One part of this theory is called coherence factors, which considers the coherence or continuity of sentences as the product of the relationship between sentence and clause components. This communication is formed at the phonetic, semantic, syntactic and logical level of the language.

If the components of the written or spoken sentences are related and coherent, that written or spoken word forms a text.

The textual function of the word is based on the arrangement and order of the content elements of the word. In the textual structure of the paragraph, it is divided into two distinct constructions, "initiative and news" and "informational" and a non-structural part, namely "coherence."

Coherence is "a means to connect elements that are structurally unrelated, which is made possible by making use of interdependence to explain and interpret one element based on another element" (Zia Hosseini, 2011: 5).

Halidi and Hassan have defined coherence as follows: "Coherence is a semantic concept that refers to the semantic relationships in the text and distinguishes it as a text from non-text" (Halidi, 1976: quoted by Sarli, 2011:55).

Materials and Methods:

Based on the searches that have been carried out, a research with the title of the present article, text coherence in two Masnavi stories, has not been done, but in the field of the coherence of the Persian language, theses and articles have been written in the general form, mostly in the field of linguistics. Is. Some of these studies are:

-Vocabulary coherence in the Qur'an, examination of Surah Noor based on the theory of Halidi and Hassan, master's thesis, by Hossein Rajabi (2006), Razi University, Kermanshah.

-Essay on "Theory of cohesion and cohesive coordination and its application in a story (the story of the ladder)" by Naser Qoli Sarli and Tahereh Ishani in Al-Zahra University Language Research Quarterly (S) number 4, spring and summer 2019.

The authors of this article intend to investigate the factors of text cohesion in two stories from Masnavi based on Halidi's role-oriented linguistic theory and answer the following questions:

What factors have caused grammatical, lexical and connectional coherence in Molavi's poetry?

According to the factors of cohesion (Halidi's point of view), how can it be claimed that Molavi's poetry is coherent?

Cohesion tools

Coherence refers to the semantic relations that exist between the elements of a text, and through their action, the interpretation of some elements of the text becomes possible. In his numerous works amongst in his book "Introduction to Role-Oriented Instruction" (1985), Halidi assigns three major roles to language: 1- The function of thought, in which a person expresses his experience and feelings from the outside world. 2-Intermediate function in which the speaker or writer uses a theorem to communicate with others 3- Text function in which the speaker or writer conveys a message that is based on the previous two functions in spoken or written form (or possible form) others) organizes and conveys to others. (Yarmohammadi), 2004:56.

Role-oriented grammar and text analysis, the tools and factors of text cohesion are first divided into three general groups: grammatical cohesion (reference, substitution, deletion), lexical cohesion (repetition, similarity) and relational cohesion (addition, causation, contrast, time) they divide.

Of course, what establishes coherence in the sentence is "knot", the knot connects one element of one sentence to another element in another sentence. The knot is created by being the same reference, being the same class, being the same extent.

The role of language thinkers

Since language is a means of representing the world outside and inside a person, the experiences and images that we have of the continuity of the world around us and our mental and imaginary world are categorized and become concepts through language, and coding and are expressed The intellectual role of language is related to the processes, participants of the process and surrounding elements of the process, and the processes are divided into the main processes (material, mental and relational) and sub-processes (verbal and existential behavior).

In order to show coherence and coherence, first the text was divided into clauses (sentences), then among the written words, lexical coherence factors (repetition, semantic synonyms, semantic inclusion - part and whole), and grammar (reference), deletion, replacement, relational factors) were found, then the words in each paragraph were written separately, without considering conjunctions and additions, etc., and then the coherence of the text was calculated. (Ref: Yarmohammadi, 1389: 40).

Results and Discussion:

Said a lover to a lover O young man

You have seen so journey in the cities

So which city is better than them?

He said: The city in which he loves (Molavi, 2010, Vol. 3: 976).

In the analysis and examination of the coherence and cohesiveness of this poem of Molavi's Masnavi, because the question and answer are repeated with the verb "said" and the characters of the lover and the lover are the speaker and the audience who are present in this verbal process and have been questioned and answered. In the first three stanzas of the poem, it is the speaker (beloved) who ends the narrative with the "said" plot in such a way that the reader or the recipient of the text is convinced of the existence of a different incident and conflict in the lover's mind. Of course, the practical function of the lover in searching the cities to find the superior lover is the correcting support of this mental function of the lover, because the lover confirms the first function and his attachment to the beloved by his return. The lover's response to the beloved shows that after all the difficulties, his attachment to her was the best way and the best thought, which is emphasized by the final sentence indicating the presence of the beloved. In other words, the lover transfers goodness to something beyond himself, but this confused lover returns to the first point, which is the lover and his goodness, after completing a complete cycle. Beloved can be the first and the last, and in this way it establishes the semantic coherence of the text.

He was a grocer and he was a parrot with a good voice.

Verbs are the central core of every sentence and speech, therefore their investigation can reflect the intellectual aspect and attitude of the writer and poet. Language is a means of representing the world outside and inside a person, and the poet's language represents his thought and worldview. Masnavi also reflects Molavi's attitude. Every part of Molavi's speech is a speech interwoven and mixed with narrative narration and expression of mystical or philosophical thought, etc. Examining the processes used in the story of Baggal and Toti of the first book of the Masnavi, which reveals the overall construction of this text and most stories of the Masnavi, shows that this story uses existential verbs such as Baggal and. ..it begins and then continues with verbal and material processes that indicate conversation and doing work (action) and is connected to behavioral and material processes to express the spiritual and spiritual conditions of the characters in the story. and when Molavi expresses his lofty thoughts or expresses the principles and rules of life and collective life, the language tends towards the use of mental processes, and as Molavi's goal is to teach this part of his statements to the audience and Disciples is the application of processes, due to the repetition and reference or the need for a lot of explanation, it reaches its peak and it includes a wide part of the teaching and ijtihad thoughts of Molavi, and therefore, the reign and dominance of the mental aspect. The processes of the text are evident on other verbs; Although material processes are used more than all processes in the narrative parts of the story due to the advancement of the story and story action, so that the realism and naturalness of the story can be maintained and the poet can successfully project his ideas. Based on allegorical reasoning and similarity scale. Masnavi is a book of thought, not a

book of stories and narratives, and just as the plot of God's book has a practical and instrumental aspect, not a purposeful aspect, in Masnavi, this style of the heavenly book has been exploited by Molavi. In a better way, it can be said that secondary processes (behavioral, verbal, and existential) have become tools and precursors to express the main processes (mental, etc).

The participants of this story are Tuti, Jolagi, Baggal, and Khalq, and among the surrounding elements of the process is the atmosphere of mockery, laughter, and humiliation that the people give to Tuti.

Conclusion:

It should be said that these two poems of Molana's Masnavi are coherent and in them, grammatical coherence prevails over lexical coherence. Most examples of grammatical coherence of both texts are related to deletion and substitution, and the frequency of verb repetition is the most important factor of lexical coherence. Of course, there is a complementary relationship between lexical coherence and grammatical coherence, and in addition to the temporal relation, causal and consequential conjunction also governs both texts. In the intellectual aspect, the participants of these two stories are the lover and the beloved, and Tuti, Jolagi, Baggal, and Khalq, and the sincerity of the lover and the importance of living in the lovely city, and the atmosphere of mockery, laughter, and contempt that the people give to Tuti are among the elements. The periphery of these two texts are considered. In the story of a lover, the dialogue process plays the main role and includes the centrality of the beloved, and questions and answers about it; But the processes used in the story of the parrot begin with the process of using existential verbs such as was grocery store... and then continue with verbal and material processes that imply conversation and doing work Behavioral and material are connected to express the condition of the characters in the story, and when Molavi expresses his lofty thoughts in the middle of the story in the usual way, the language tends towards the use of mental processes and as the goal Molvi is teaching the students mystical points. The predominance of the use of mental processes over other verbs is evident so that the singer can successfully project his mystical thoughts based on allegorical reasoning. Although the material processes are not few due to the advancement of the story and story action and maintaining the realism and naturalization of the story. From the sum of the non-structural coherences of the text, the semantic connections of the lover and the beloved; Conversation; giving orders and obeying; Men and women; place and taker of place (grocery and shop) has been mentioned. It seems that the theory of coherent coordination can be used in Persian texts and this model can be used in the analysis of literary texts.

تحلیل و بررسی انسجام و هماهنگی انسجامی دو داستانک از مثنوی معنوی بر اساس نظریه انسجام هلیدی

وحید مبارک^{۱*} | علی سهامی^۲

۱. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه:

vahid_mobarak@yahoo.com

۲. دانش آموخته دکتری، گروه زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: alisahami@yahoo.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱

واژه‌های کلیدی:

انسجام متن،

داستانک،

مثنوی معنوی،

هلیدی.

یکی از مسائلی مورد توجه تحلیل گران متن، انسجام متن است. هلیدی از زبان‌شناسانی است که علاوه بر توجه به معناگرایی و بافت موقعیت و کارکردهای متن، به انسجام متن نیز توجه کرده است. در این مقاله توصیفی-تحلیلی براساس نظریه نقش‌گرایی هلیدی، عوامل انسجام متن، در دو داستانک از مثنوی مورد ارزیابی قرار گرفته است و نگارندگان در این جستار بر آن هستند تا نشان دهند، مثنوی مولوی، قابلیت‌های زبانی و انسجام دستوری، واژگانی و پیوندی شایسته‌ای دارد و این نظریه را می‌توان برای مشخص کردن میزان انسجام و هماهنگی انسجامی در متون نظم روایی به کار گرفت. یافته‌های داستانک عاشق و معشوق نشان می‌دهد که بیشتر فرایندها، مادی هستند و حذف و ارجاع در انسجام دستوری و تکرار در انسجام واژگانی و رابطه سببی در انسجام پیوندی این متن غلبه دارند؛ ولی در داستانک بقال و طوطی، غلبه با فرایندهای ذهنی و سپس مادی است و جایگزینی و حذف و ارجاع از عوامل انسجام دستوری، نقش مهمی در فضاسازی و ساخت محور عمودی دارد. باهم‌آیی و تکرار چندان مشهود نیست، ولی پیوندهای تقابلی و سببی و زمانی با قوت تمام به کار گرفته شده‌اند. گفتمان برتری عشق و ناتوانی عقل، هر دو متن را منسجم‌تر کرده‌اند که با کلیت مثنوی مطابقت دارد.

استناد: مبارک، وحید؛ سهامی، علی (۱۴۰۴). تحلیل و بررسی انسجام و هماهنگی انسجامی دو داستانک از مثنوی معنوی بر اساس نظریه انسجام هلیدی. پژوهشنامه متون ادبی دوره عراقی، ۶ (۱)، ۱۱۵-۱۳۶.

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسنده گان.

DOI: <https://doi.org/10.22126/ltip.2023.9432.1174>

۱. پیشگفتار

یکی از نظریات مهم زبان‌شناسی که می‌تواند تا حدی در تحلیل متون ادبی راهگشا باشد، نظریه مایکل هلیدی و رقیه حسن است. هر دو نفر در زمینه زبان‌شناسی نظام‌مند آثاری را به‌طور گسترده منتشر نموده‌اند. این دو با همکاری یکدیگر در سال ۱۹۷۶ کتاب «انسجام در زبان انگلیسی» را پدید آوردند. دستور نقش‌گرای هلیدی Halliday، چگونگی کاربرد زبان را توضیح می‌دهد و مؤلفه‌های اساسی معنی در آن، مؤلفه‌هایی کاربردگرا هستند، طبق این دستور، همه زبان‌ها، پیرامون دو نوع معنی، سازمان یافته‌اند: معانی اندیشگانی و بینافردی. این مؤلفه‌های معنایی که امروزه در اصطلاح فرانشس نامیده می‌شود، نمودهای نظام زبانی هستند که دو نقش کلان دارند و همه کاربردهای زبان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند: یکی برای درک محیط پیرامون و بیان احساس خویش از عالم خارج (اندیشگانی) و دیگری برای تعامل و ایجاد ارتباط با دیگرانی که در آن هستند، (بینافردی) کاربرد دارند. البته، در ترکیب با این دو، مؤلفه‌سومی هم که فرانشس بینامتنی نام دارد، به‌وجود می‌آید که پیام را براساس دو فراکارکرد قبلی سازمان می‌دهد و به دیگران منتقل می‌کند؛ پس، دستور نقش‌گرای نظام‌مند، یک نظریه نقش‌گرای زبانی است که زبان را به‌صورت کارکردها و نقش‌هایی که در زندگی بشر دارد، مطالعه می‌کند. (رک: هلیدی و متین، ۲۰۰۴: ۶۰؛ هلیدی و حسن، ۱۳۹۳: ۸۷؛ یارمحمدی، لطف‌الله، ۱۳۸۳: ۵۶).

یک بخش از این نظریه، عوامل انسجام (Coherence) نام دارد که انسجام یا پیوستگی جملات را، محصول رابطه اجزای جمله و بند با یکدیگر می‌داند. این ارتباط در سطح آوایی، معنایی، نحوی و منطقی زبان شکل می‌گیرد. اگر اجزای جمله‌های نوشته یا گفته‌ای با هم مربوط باشند یا به عبارت دیگر، منسجم باشند، آن نوشته یا گفته، یک متن (text) را شکل می‌دهد. کارکرد متنی کلام، استوار است بر چگونگی سازمان‌بندی اطلاعات از رهگذر شیوه چینش و ترتیب عناصر محتوایی کلام. در فراکرد متنی بند، به دو ساخت متمایز «مبتدا و خبری» و «اطلاعاتی» و یک بخش غیرساختاری یعنی «انسجام» تقسیم می‌شود. هر بند به لحاظ ساخت مبتدا- خبری نشان می‌دهد که سخن‌گوینده بند درباره چیست. از این رو، ساخت «مبتدا- خبری» ساختی گوینده‌محور است. مبتدا، موضوع و مسئله اصلی پیام است و پیام هر چه باشد، توضیحی درباره آن است. مبتدا همیشه آغازگر بند است که محدودیت نحوی خاصی برای آن نمی‌توان قائل شد. هرگاه فاعل در جایگاه مبتدا قرار گیرد، بند بی‌نشان و اگر مقوله‌ای جز فاعل (ادات، فعل، متمم) در جایگاه آن قرار گیرد، بند نشان‌دار خواهد شد (رک: مهاجر و نبوی، ۱۳۹۳: ۵۵-۵۶).

۱-۱. انسجام

انسجام «وسیله‌ای است برای پیوند دادن عناصری که به لحاظ ساختاری با هم ارتباطی ندارند که با بهره‌گیری از وابسته ساختن شرح و تفسیر یک عنصر بر اساس عنصر دیگر می‌شود» (ضیاء حسینی، ۱۳۹۱: ۵). انسجام، یعنی ارتباط میان کلمات، بندها، ضمائر، اسم‌ها و حروف ربط؛ برای مثال ارتباط میان کلمات و ضمایی که جانشین اسم می‌شوند با عنوان ارجاع بررسی می‌شود. کل این موارد به وحدت متن منجر می‌گردد و کمک می‌کند که متن منسجم شود. هم‌آیی، هم‌معنایی، حذف و جایگزینی، تناسب، تضاد، تکرار، رابطه جز و کل، عوامل ربطی، عهد ذهنی و عهد ذکری نیز از عوامل انسجام هستند. (رک: یول، ۱۳۹۱: ۵۲)

هلیدی و حسن، انسجام را این‌گونه تعریف کرده‌اند: «انسجام، یک مفهوم معنایی است که به روابط معنایی موجود در متن اشاره دارد و آن را به‌عنوان یک متن از غیر متن متمایز و مشخص می‌نماید» (هلیدی، ۱۹۷۶: ۴ به نقل از سارلی، ۱۳۹۰: ۵۵). در چارچوب زبان‌شناسی سیستمی، همچون دیگر نگره‌های نقش‌گرا، پدیده‌های زبانی با ارجاع به این مفهوم که زبان نقشی و کارکردی در جامعه و نظام اجتماعی دارد، تبیین و توصیف می‌شوند. این نگره با دست یازیدن به انگاره «فرثی» معنا که بنا بر آن معنای هر پاره گفتار همان نقشی است که آن پاره گفتار در بافت ایفا می‌کند، سر آن دارد که با تبیین نقش‌های زبان، «بخش‌های نقشی نظام معنایی زبان» را تعیین کند (هلیدی و حسن، ۱۹۸۹: ۲۹ به نقل از مهاجر و نبوی، ۱۳۷۶: ۲۶) برای آن که معنا به‌عنوان یک پیوستار فضایی در زنجیره کلام بازنمایی شود، به واحدهایی برش می‌خورد و روابطی میان این واحدها برقرار می‌شود. در این چهارچوب، می‌توان گفت که سازمان‌بندی معنا به‌واسطه عمل واژگان و دستور و پیوندها صورت می‌گیرد. به بیان دیگر، «معناهای عام‌تر از رهگذر دستور زبان بیان می‌شوند و معناهای خاص‌تر از رهگذر واژگان» (همان: ۳۶)

از نظر هلیدی و حسن، متن، کلام ضبط‌شده از یک رویداد ارتباطی است. از نظر آنها آنچه که متن را از غیر متن تفکیک می‌کند وجود ویژگی‌های متنی یا متنتیت است و این ویژگی‌ها چیزی جز «روابط انسجامی» نیست. آنها معتقدند «متن بودگی» یا آنچه که متن را می‌سازد حضور ابزارهای انسجامی است. نگره‌های امروزمین مربوط به بافت متن، بیشتر، تحت تأثیر برونیسلاو مالینوسکی مردم‌شناس و زبان‌شناس لهستانی است (۱۹۲۳-۱۹۳۵) به‌ویژه نظریه او درباره بافت موقعیت است که بعدها در نظریه هلیدی تأثیر می‌گذارد. مالینوسکی بر آن بود که زبان پدیده‌ای محصور به خود نیست بلکه وابسته جامعه‌ای است که در آن به کار می‌رود. پس از مالینوسکی، «فرث» نیز به همین موضوع پرداخت. وی

معتقد بود که کار زبان‌شناسی یکسره مطالعه معنا است و معنای یک گفته، کاری است که آن گفته در بافت می‌کند (ر.ک: مهاجر و نبوی، ۱۳۷۶: ۲۴) بخش مهم‌تر نظریه «فرث» مفهوم «سیستم» است که با دوگانی «هم‌نشینی/جانشینی سوسور» هم‌خوانی‌هایی دارد.

به نوشته «مالمکی‌یر» یکی از بزرگ‌ترین موفقیت‌های هلیدی این بود که توانست برداشت نظام‌مند و یک‌پارچه‌ای در باره این امر ارائه کند که چگونه جنبه‌های خاص موقعیت در گزینش‌های زبانی‌ای که مشارکین صورت می‌دهند، بازتاب می‌یابد» (مالکمی‌یر، ۱۹۹۱: ۱۶۰ به نقل از مهاجر و نبوی، ۱۳۷۶: ۲۵).

۱-۲. پرسش‌های پژوهش

نگارندگان این مقاله در نظر دارند که براساس نظریه زبان‌شناسی نقش‌گرای هلیدی عوامل انسجام متن را در دو داستانک از مثنوی بررسی کنند و به سؤالات زیر پاسخ دهند:

- چه عواملی باعث انسجام دستوری، واژگانی و پیوندی در شعر مولوی شده است؟
- با توجه به عوامل انسجام (دیدگاه هلیدی)، آیا می‌توان ادعا کرد که شعر مولوی منسجم است؟
- برای یافتن پاسخ‌ها، ابتدا به بررسی ماهیت انسجام و عوامل انسجامی از دیدگاه هلیدی می‌پردازیم سپس بر اساس داده‌ها، اشعار مولوی را تحلیل می‌کنیم.

۱-۳. پیشینه پژوهش

براساس جست‌وجوهای که انجام گرفته است، پژوهشی با عنوان مقاله حاضر، انسجام متن در دو داستانک مثنوی، صورت نگرفته، اما در حوزه انسجام زبان فارسی به شکل کلی پایان‌نامه‌ها و مقالاتی نوشته شده که بیشتر در رشته زبان‌شناسی است. برخی از این پژوهش‌ها عبارت‌اند از: انسجام واژگانی در قرآن، بررسی سوره نور بر پایه نظریه هلیدی و حسن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اثر حسین رجبی (۱۳۸۶) دانشگاه رازی، کرمانشاه.

جستار «نظریه انسجام و هماهنگی انسجامی و کار بست آن در یک داستان (قصه نردبان) از ناصرقلی سارلی و طاهره ایشانی در فصلنامه زبان پژوهی دانشگاه الزهرا (س) شماره ۴، بهار و تابستان ۱۳۹۰

۴-۱. روش پژوهش و چارچوب نظری

۱-۴-۱. نظریه هلیدی و حسن درباره انسجام و هماهنگی انسجامی

مایکل هلیدی و رقیه حسن، با همکاری یکدیگر در سال ۱۹۷۶، کتاب *انسجام در زبان انگلیسی* را در انتشارات لانگمن، لندن پدید آوردند (هلیدی و حسن، ۱۳۹۳: ۱۴؛ منشی‌زاده و ایشانی، ۱۳۹۳: ۱۲). از دیدگاه

زبان‌شناسی نظام‌مند نقش‌گرا، انسجام، ارتباط داخلی موجود میان بخش‌های گوناگون از ساختار جمله و بند را توسعه می‌دهد و همچنین رابطه‌های بیرونی بین یک جمله و جمله‌های دیگر از همان متن را روشن می‌کند. گوت وینسکیف معتقد است متون ممکن است دارای انسجام ضعیف‌تر و یا قوی‌تر باشد؛ اما هیچ متن بدون انسجام نیست. (گوت وینسکیف، ۱۹۷۸: ۳۳ به نقل از سارلی و ایشانی، ۱۳۹۰: ۵۵)

هلیدی رویکرد خود را نقش‌گرایی می‌خواند؛ زیرا معتقد است که آراء او نسبت به زبان، بیشتر متکی بر کارکرد و نقش عناصر زبانی است تا صورت آنها. او این اتکا به کارکرد و نقش را در سه تفسیر به کار می‌برد: الف) در تفسیر متون ب) در تفسیر نظام زبانی ج) در تفسیر ساخت‌های عناصر زبانی. از نظر او دستور نقش‌گرا، دستوری طبیعی است؛ زیرا بر اساس چگونگی کاربرد زبان طراحی شده است. هر متنی خواه گفتاری، خواه نوشتاری، در بافت کاربردی مفهوم خود را باز می‌یابد. (رک: آقاگل‌زاده، ۱۳۹۴: ۸۸)

۱-۴-۲. نظر هلیدی و حسن درباره بافت موقعیت و تعامل زبانی

درباره بافت موقعیت، هلیدی و حسن معتقدند که: مهم‌ترین پدیده در ارتباط انسانی این است؛ که ما چیزی را که شخص دیگر قصد گفتن آن را دارد، پیش‌بینی می‌کنیم؛ البته نه آگاهانه و عمدتاً بلکه به‌طور عادی، چیزی را که گوینده می‌گوید، می‌فهمیم؛ زیرا موقعیتی که تعامل زبانی در آن رخ می‌دهد، اطلاعات فراوانی درباره معانی‌ای که مبادله می‌شوند و معانی‌ای که احتمالاً باید مبادله شوند در اختیار شرکت‌کنندگان قرار می‌دهد. (رک: منشی‌زاده و ایشانی، ۱۳۹۳: ۴۷)

۱-۴-۳. نظر هلیدی و حسن درباره چیستی متن

هر نمونه‌ای از زبان پویا را که نقشی در بافت موقعیت متن بازی می‌کند، متن می‌نامند. حال ممکن است متن گفتاری یا نوشتاری یا درواقع در هر رمزگانی باشد که ما به آن می‌اندیشیم.

۱-۴-۴. ابزارهای انسجام

انسجام به مناسبات معنایی اشاره دارد که میان عناصر یک متن وجود دارند، و به واسطه عمل آنها تعبیر برخی از عناصر متن امکان‌پذیر می‌گردد. هلیدی در آثار متعدد خود از جمله در کتاب مقدمه‌ای بر دستور نقش‌گرا (۱۹۸۵) سه نقش عمده برای زبان قائل است: ۱. عملکرد اندیشگانی^۱ که ضمن آن شخص تجربه و احساس خویش از عالم خارج را بیان می‌کند ۲. عملکرد بینابینی که گوینده یا نویسنده از قضیه‌ای استفاده می‌کند تا با دیگران ارتباط برقرار کند ۳. عملکرد متنی که ضمن آن گوینده یا

نویسنده پیامی را که مبتنی بر دو عملکرد قبلی است به صورت گفته یا نوشته (یا صورت ممکن دیگر) سازمان می دهد و به دیگران منتقل می کند. (یارمحمدی، ۱۳۸۳: ۵۶)

نظریه انسجام هلیدی و حسن، نخستین بار برای تحلیل عوامل انسجامی در زبان انگلیسی به کار رفت اما این نظریه را می توان در زبان های مختلف به کار برد، هرچند ممکن است الگوهای انسجامی آن زبان ها با هم تفاوت داشته باشد (قوامی و آذرخوا، ۱۳۹۲: ۷۶). این دو نظریه پرداز دستور نقش گرا و تحلیل متن، ابزارها و عوامل انسجام متن را ابتدا به سه گروه کلی انسجام دستوری (ارجاع، جایگزینی، حذف)، انسجام واژگانی (تکرار، باهم آیی) و انسجام پیوندی یا ربطی (اضافی، سببی، تقابلی، زمانی) تقسیم می کنند.

۱-۴-۴-۱. انسجام دستوری، ارجاع

منظور از ارجاع، کاربرد انواع مختلف عناصر ضمیری در متن است که با ایجاد ارتباط بین جمله های یک متن باعث انسجام متنی آنها می گردد. برای مثال: «آن سال که برف سنگینی آمد. آقای شفیع، همسایه ما سر خورد و پایش شکست. او را که درد بسیار می کشید همسایه ها به بیمارستان بردند» «آقای شفیع»، «ش» (در پایش) و «او» هم مرجع هستند و از طریق روابط هم مرجعی به شکل گیری بافتار متن کمک می کند. (سجودی، ۱۳۹۳: ۱۰۲)

۱-۴-۴-۲. انسجام دستوری، جایگزینی

جایگزینی یکی از عناصر جمله با کلمات جانشین شونده است؛ جایگزینی در زبان فارسی هرچند که بسامد بالایی ندارد اما می تواند در فضا سازی و انتقال گفتمان مؤثر باشد. چنانکه نام ها و صفاتی که برای قهرمانان و شخصیت های یک داستان انتخاب می شود جایگزین های مثبت یا منفی ای هستند که گوشه هایی از گفتمان را حاکم بر داستان را منتقل می کنند. در برخی از اوقات هم ممکن است نشان دهنده ترجیح باشند مثل این لباس را نمی خواهم آن یکی را می پسندم. یا، این نه، آن را بیاور.

۱-۴-۴-۳. حذف

مقصود از حذف آن است که واژه یا عبارتی به کلی حذف شود و برخلاف جایگزینی ردی از خود در قالب واژه ای دیگر باقی نگذارد اما کماکان قابل دریافت است و شامل حذف فعل، اسم و بند می شود. مثال:

«برای جشن مدرسه، مریم شیرینی آورد و مهری میوه.» بدیهی است که مهری میوه «آورد» اما فعل حذف شده است. و در این نمونه کل جمله حذف شده است: این را می‌پسندی یا آن را؟ هیچ کدام.

۱-۴-۵. انسجام واژگانی

۱-۴-۵-۱. تکرار

تکرار یکی از ابزارهای انسجام آفرینی متن است که طی آن عناصری از جمله‌های قبلی متن در جمله‌های بعدی تکرار می‌شود که به صورت‌های گوناگون مانند «هم معنایی یا مترادف» «تضاد»، «شمول معنایی» یا «رابطه جزء و کل» انجام می‌گیرد.

۱-۴-۵-۲. هم‌آیی

هم‌آیی یکی دیگر از عناصر انسجام واژگانی است که منظور از آن «پیوستگی معنایی» یا «به هم مربوط بودن» عناصر واژگانی معینی در چارچوب موضوع یک متن است که منجر به پیدایش ارتباط جمله‌های آن متن می‌شود. مثلاً اگر متنی دربارهٔ مسابقهٔ فوتبال باشد وقوع کلماتی از قبیل: داور، بازیکن، دروازه، دروازه‌بان، خطا و... در جمله‌های مختلف آن باعث به وجود آمدن نوعی انسجام واژگانی در آن می‌شود. (رک: آفاگل زاده، ۱۳۹۴: ۱۰۸)

۱-۴-۶. انسجام پیوندی (عناصر ربطی)

پیوندها یا عناصر ربطی نیز از جمله عوامل انسجام آفرینی‌اند که باید بین جمله‌ها و کلمات قرار گیرند. در هر زبان کلمات و عباراتی هست که نقش آنها انتقال خواننده یا شنونده از جملهٔ نخست به جمله بعد است. (صلح‌جو، ۱۳۹۱: ۲۴)

هلیدی و حسن (۱۹۷۶: ۱۹ به نقل از رحمانی، ۱۳۸۴: ۲۳) معتقدند که پیوند با دیگر روابط انسجامی از جمله حذف و جایگزینی تفاوت دارد. عناصری که باعث پیوند می‌شوند فقط وظیفهٔ وصل جمله‌ای به جمله دیگر را انجام نمی‌دهند، بلکه دارای معنایی هستند که باعث می‌شود پی به وجود پیش‌فرض‌ها یا عناصری دیگر در متن ببریم. ایشان، نخست پیوندها را به دو دسته کلان و خرد تقسیم می‌کنند. مقصودشان از پیوندهای کلان عباراتی است چون «روزی روزگاری» که شروع یا پایان یک موضوع را نشان می‌دهند. آنها پیوندهای خرد را به چهار دسته تقسیم می‌کنند که عبارت‌اند از:

الف) پیوندهای افزایی یا اضافی مانند: «علاوه بر این» در جمله «پیرمرد افسرده و خسته بود؛ علاوه بر این انگیزه‌ای برای ادامهٔ سفر نداشت».

ب) پیوندهای تبارینی یا تقابلی مانند «علی رغم آنکه»، «با وجود این»، مثال «هوا خیلی سرد است با وجود این، من به پارک می‌روم».

ج) پیوندهای علی سببی که به بیان روابط علت و معلولی بین وقایع می‌پردازد، عباراتی مانند «در نتیجه»، «زیرا»، «برای اینکه» و مشابه آن، برای مثال در جمله «او به مهمانی نرفت برای اینکه خسته بود».

د) پیوندهای زمانی که توالی زمان را نشان می‌دهد مانند «سپس»، «پیش از آن»، «بعد» و مشابه آن، برای مثال در جمله «شما بروید، بعد، من می‌آیم».

۱-۴-۷. گره

آنچه انسجام را در جمله مستقر می‌کند «گره» است، گره یک عنصر از یک جمله را به عنصری دیگر در جمله‌ای دیگر ربط می‌دهد. شیوه چینش واژگان و رابطه هم‌نشینی اجزای جمله و بند با یکدیگر، گره را ایجاد می‌کند. هلیدی و حسن (۱۹۷۶: ۳ به نقل از قوامی و آذرنوا، ۱۳۹۲: ۷۶) بر اهمیت «گره» - و «دو تا بودن و با هم آمدن یک جفت عنصر که از نظر انسجامی به هم مربوط اند»، بسیار تأکید کرده‌اند. رقیه حسن به سه نوع گره در رابطه معنایی متن اشاره می‌کند:

الف) هم‌مرجع بودن؛ در این حالت گره‌ها بیشتر با عناصر ارجاعی (ضمایر) شناخته می‌شوند.

ب) هم‌طبقه بودن؛ در این حالت گره‌ها در مقوله جایگزینی و حذف قرار می‌گیرند.

ج) هم‌گستر بودن؛ عناصر واژگانی بیشتر در این نوع قرار می‌گیرند.

همه‌انگهی انسجامی، دست‌یابی به چگونگی پیوستگی یک متن از طریق قرار گرفتن در زنجیره‌ها و در کنار هم و در ارتباط دوسویه آنها با یکدیگر است.

۱-۴-۸. نقش اندیشگانی زبان

از آنجا که زبان وسیله بازنمایی جهان بیرون و درون آدمی است تجربه‌ها و تصویرهایی که ما از پیوستار جهان پیرامون و جهان ذهنی و خیالی خود داریم به واسطه زبان مقوله‌بندی و به صورت مفاهیم درمی‌آیند و رمزگذاری و بیان می‌شوند. پدیدارها و نظام جهان از رهگذر این ویژگی زبان که نقش اندیشگانی زبان است، پیوستار جهان به سه بخش عام تقسیم می‌شود (مهاجر و نبوی، ۱۳۷۶: ۳۹):

نخستین: **فرایند** که ناظر است بر یک رخداد، یک کنش، یک حالت، یک فرایند احساسی،

گفتاری یا وجودی.

دومین: **مشارکین فرایند** که عناصر دست‌اندرکار فرایند را در برمی‌گیرند و حول محور فرایند عمل می‌کنند. این عناصر می‌توانند یا عامل فرایند باشند یا فرایند بر آنان اعمال شود یا آن که از فرایند بهره‌مند شوند.

سومین: **عناصر پیرامونی فرایند** عناصری هستند که زمان و مکان شیوه عمل و وسایل و اسباب و شرایط فرایند را رقم می‌زنند.

در این میان، نقش کانونی را خود فرایند ایفا می‌کند و در نتیجه، تعداد و نوع مشارکین را هم تعیین می‌کند. در این چارچوب، فرایندها به تناسب نوع و معنایی که دارند می‌توانند یک یا دو یا سه مشارک داشته باشند.

در ساختار متعدی زبان، عنصری که فرایند را بازنمایی می‌کند، نقش کانونی را ایفا می‌کند. این عنصر همان «فعل» است. در این راستا «فعل لازم» (ناگذر) بیانگر فرایندهای یک مشارکی یا یک ارزشی است و عمل آن بر هیچ عنصر دیگری در بند، تسری پیدا نمی‌کند. اما فعل متعدی (گذرا) فعلی است که دو یا سه مشارک در وقوع آن دخالت دارند. این مشارکین در لایه دستور زبان در «گروه اسمی» تحقق می‌یابند. هم‌چنین، عناصر پیرامونی فرایند معمولاً در «گروه قیدی» و «گروه حرف اضافه-دار» متجلی می‌شوند.

۱-۴-۸-۱. فرایندها

در حوزه گذرایی فعل، هلیدی (۱۹۹۴: ۱۰۷ به نقل از سارلی و ایشانی، ۱۳۹۰: ۶۱) سه نوع فرایند اصلی را با نام‌های «مادی»، «ذهنی» و «ربطی» و سه نوع فرایند فرعی به نام‌های «رفتاری»، «لفظی» و «وجودی» معرفی می‌کند.

۱-۴-۸-۱-۱. فرایندهای اصلی

۱. **فرایند مادی**: این فرایند به فعالیت‌های کنشی‌ای مربوط است که بر انجام دادن کارهای فیزیکی دلالت می‌کنند؛ مانند خوردن، گرفتن و

۲. **فرایند ذهنی**: این فرایند در اصل به امور ذهنی، حسی و فکری مربوط است؛ مانند دوست داشتن، فکر کردن، خوشایند بودن و ... (پهلوان‌نژاد و زمرّدیان، ۱۳۸۳: ۶۳)

۳. **فرایند ربطی**: این فرایند با فعل‌های «شدن»، «داشتن»، «به‌نظر رسیدن»، «بودن» و ... در ارتباط است.

۱-۴-۸-۲. فرایندهای فرعی

۱. **فرایندهای رفتاری:** این فرایند دربرگیرنده رفتارهای گوناگون جسمی و روانی یک موجود جاندار یا جاندار پنداشته شده است. در این فرایند فقط یک شرکت کننده (مشارک) به نام «رفتارگر» وجود دارد (هلیدی ۱۹۸۵: ۱۲۹ به نقل از مهاجر و نبوی، ۱۳۷۶: ۴۵).
۲. **فرایند لفظی (کلامی):** فعل‌های این فرایند همه از نوع «گفتن» اند و عمل گفتن را می‌رسانند.
۳. **فرایند وجودی:** این فرایند از موجودیت یا هستی پدیده‌ای (و یا عدم آن) سخن می‌گوید، هر فعلی که معنای وجود داشتن را در بر داشته باشد، جزء این فرایند محسوب می‌گردد.

۹-۴-۱. روش تحلیل انسجام و هماهنگی انسجامی متن

برای نشان دادن انسجام و هماهنگی انسجامی، ابتدا متن به بندها (جمله‌های ریز) تقسیم می‌شود آنگاه از میان واژه‌های نوشته شده عوامل انسجام واژگانی (تکرار، مترادف معنایی، شمول معنایی جزء و کل)، و دستوری (ارجاع، حذف، جایگزینی، عوامل ربطی) یافته می‌شود، سپس واژگان موجود در هر بند را بدون در نظر گرفتن حروف ربط و اضافه و... به صورت جداگانه نوشته می‌شود و سپس میزان انسجام متن محاسبه می‌شود. (یارمحمدی، ۱۳۸۹: ۴۰).

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۲-۱. بحث در تحلیل انسجام داستانک عاشق و معشوق از مثنوی مولوی

اگر بپذیریم که زبان هم پنهان می‌کند و هم آشکار می‌کند (ر.ک: یارمحمدی، ۱۳۸۹: ۱۶۴)، باید بگوییم که این داستان، روایتی کوتاه از مثنوی است و در حقیقت، خلاصه‌ای از داستانی دیگر با عنوان «وکیل صدر جهان» را در خود پنهان ساخته است و ضمن مترادف معنایی با آن، بدان داستان ارجاع می‌دهد و همان‌طوری که «داستان مینی مال از دل داستان کوتاه برآمده» (خادمی و رحیمی، ۱۳۹۳: ۴۱) این دو بیت نیز خلاصه و عصاره آن داستان قرار گرفته و تفکر مناسب با دیدگاه عرفانی مولوی را نیز در خود نهان کرده است. پرداختن به عارفانه‌ها، شاید در معنای توجه نکردن به مسائل اجتماعی باشد و از زاویه دید بافت موقعیتی و جنبه تجربی، آزاد گذاشتن قدرت و کاری نداشتن به کارهایش از ضعف‌های این عملکرد صوفیانه محسوب می‌شود. مختصر داستان چنین است: غلام صدر جهان پس از مدت‌ها خدمت و بهره‌مندی از الطاف صدر جهان، با برداشتن نعمت‌هایی، از نزد او می‌گریزد و مدت‌ها، به‌خاطر اشتباهش، آواره شهرها و روستاها می‌شود به این امید که خوشی و نشاط بیابد؛ اما سرانجام به این نتیجه می‌رسد که خوشی و نشاط اصلی، نزد صدر جهان بوده نه در اموال و اشیاء، و به همین خاطر، پشیمان از

کرده‌اش، تصمیم می‌گیرد به نزد او بازگردد و از صدر جهان عذرخواهی کند و پیش او به خوشی، زندگی کند و همین کار را هم انجام می‌دهد. ایهام و استعاره صدر جهان به خداوند، و برابری معنای بازگشتن با توبه کردن، برابری برداشتن نعمت و فراموش کردن الطاف الهی با تکیه بر این اصل انجام می‌گیرد که بازگشت همه به سوی اوست و خوشی و شادمانی حقیقی انسان در بازگشتن به سوی حق است. (این دید، بیانگر پیوند بینامتنی با متون عرفانی است و با گرایش عارفانه مولوی سازگار است). نکته‌ای از استعاره‌سازی واژگانی در این متن، آن است که گوینده با جایگزین کردن صفت خوش‌تر که امری ذهنی و عاطفی است به جای شهری‌تر، بزرگ‌تر، با امکانات‌تر و... که مادی هستند، از استعاره وصفی استفاده کرده است و ساکن یا ساکنین را بر شهر ترجیح داده است. (یارمحمدی، ۱۳۸۳: ۱۴۵) این جایگزینی، با جایگاه عالی معشوق در نزد عاشق که در اینجا صدر جهان یا حضرت باری تعالی است ارتباطی نزدیک دارد. این تعلیم و آموزش هم نشانگر ارتباط بینافردی متن با صوفیان و عارفان است و نشان می‌دهد که متن به وسیله عرفا و برای این افراد ساخته و پرداخته شده است. این دو بیت اشارتی به داستان صدر جهان دارند:

گفت معشوقی به عاشق کای فتی تو به غربت دیده‌ای بس شهرها
پس کدامین شهر ز آنها خوش‌تر است؟ گفت: آن شهری که در وی دلبر است
(مولوی، ۱۳۹۰، ج ۳: ۹۷۶)

الف) متن را به بندهایی تقسیم می‌کنیم:

۱- معشوقی به عاشق گفت

۲- ای [کسی که تو] فتی [هستی]

۳- تو شهرهای بسیار به غربت دیده‌ای

۴- [معشوق به عاشق گفت]

۵- پس کدامین شهر ز آنها (شهرها) خوش‌تر است

۶- [عاشق] گفت

۷- آن شهری [خوش‌تر است]

۸- که دلبر در وی (آن شهر) باشد.

در نگرشی معناگرا به این متن، از جفت‌های مجاور منسجم‌کننده، پرسش و پاسخ؛ دستور و اطاعت؛ زن و مرد (جنسیت)؛ حال و محل و از عوامل پیوندی (اضافی، سببی، تقابلی و زمانی)، علاوه بر رابطه

زمانی مبتنی بر (ماضی) و (مضارع) با واژگان دیده‌ای (در زمان گذشته)، (حال) بگو؛ رابطه علی و معلولی نیز دیده می‌شود و پیوند علی و معلولی بر متن حکم فرماست چراکه پرسشگر، توانایی پاسخ گفتن عاشقِ غربت دیده را معلولِ گشتن و سفر کردن و دیدن شهرها دانسته است. باید توجه داشت که مقایسه هم می‌تواند سبب پیوند بخش‌های متن به یکدیگر باشد چراکه پرسشگر از پرسش‌شونده می‌خواهد که مقایسه‌ای را در میان تمام شهرهایی که دیده است، انجام دهد. این‌ها از ابزارهای انسجامی هستند که سبب انسجام غیرساختاری و پیوندی متن شده‌اند. (رک: هلیدی و حسن، ۱۳۹۳: ۲۰۳) در ساخت کلان، معشوق در ادب تغزلی فارسی، برتر و در اوج است و عاشق نیازمند و وابسته به او، این متن با تقدیم معشوق و نیز سپردن قسمت امری گفتار به دست او، برتری معشوق را بیان داشته و عاشق را هم با پاسخی نمایانده است که سرسپردگی به معشوق را نشان می‌دهد (شهر معشوق را بهترین شهر تصور کرده است). به نظر می‌رسد که عوامل انسجام واژگانی و دستوری، ساخت خُرد متن و جمله و کلمات را مورد بررسی قرار می‌دهند. (رک: یارمحمدی، ۱۳۸۹: ۱۶۰) تکرار ساخت کلان مثنوی در این دو بیت نشان از پیوستگی این متن با پیام و محتوای کلی مثنوی دارد که همان برتری معشوق (خدا) در برابر عاشق (سالک) است. (رک: کهنمویی‌پور، ۱۳۸۹: ۴۴)

۲-۲. انسجام دستوری

۲-۲-۱. ارجاع درون‌متنی

کاربرد ضمائر شخصی «تو» و «ی» در جمله‌های ۲ و ۳ که مرجع هر دوی آنها کلمه «عاشق» است و چون «عاشق» در متن شعر ذکر شده است در نتیجه «ارجاع درون‌متنی» به‌شمار می‌آید. در جمله ۵ «آنجا» ارجاع اشاره‌ای به «شهرها» دارد.

۲-۲-۲. حذف

فعل «هستی» در جمله ۲ و «گفت» در جمله ۴ و فعل «است» در جمله ۷ حذف شده است. حذف فعل‌های «گفت» و «است» به دلیل جلوگیری از تکرار نکردن آنها متناسب با بافت موقعیت متن (عهد ذکر و ذهنی) صورت گرفته است و کل جمله شماره ۴ برای جلوگیری از تکرار جمله شماره ۱ حذف شده است.

۲-۲-۳. جایگزینی

«فتی» در جمله ۲ جانشین «عاشق» در جمله ۱، و «تو» در جمله ۳ جانشین «عاشق» و «فتی» در جملات ۲ و ۳ و «وی» در جمله ۸ جانشین «شهر» در جمله‌های ۵، ۷، ۳ شده است.

۲-۲-۴. عوامل ربطی

وابسته‌ساز «که» در جمله ۸ عامل ربطی به‌شمار می‌آید که جمله ۷ و ۸ را به هم پیوند می‌دهد. البته جدای از پیوندهای واژگانی و معنایی، باید به پیوستگی بندهای این متن نیز توجه داشت. پیداست که جمله‌های شماره ۲، ۳ و ۵ برای فرایند گفت معشوق، حکم مفعول صریح را دارند و از نظر معنایی پیوسته به فعل جمله «گفت معشوقی» هستند. ضمن اینکه، جمله‌های شماره ۷ و ۸ نیز مفعول برای «گفت عاشق» به حساب می‌آیند. منظور این است که اگر استعاره اسم‌سازی و تأویل به مصدر با نگرش ژرف-ساختی انجام پذیرد، هر یک از جمله‌های گفته‌شده، تأویل به مصدر یا اسم می‌شوند و نقش اصلی مفعول را برای فعل‌های مشخص‌شده، ایفا می‌کنند.

۲-۳-۳. انسجام واژگانی

۲-۳-۱. تکرار

تمام تکرارها در این روایت دوییتی، از نوع اسم و فعل هستند. تکرار کلمه‌های «شهر و گفت» و هم‌آبی «عاشق و معشوق» دو عنصر قابل ملاحظه متن هستند که پیوستگی متن را افزوده‌اند. کلمه «معشوق» در جمله‌های ۱ و ۴؛ «عاشق» در جمله‌های ۱، ۴، ۶؛ «شهر» در جمله‌های ۳، ۵، ۷، «خوش‌تر» در جمله‌های ۵ و ۷؛ «است» در جمله‌های ۵، ۷ و ۸ تکرار شده است.

۲-۳-۲. ترادف و هم‌معنایی

«دلبر» در جمله ۸ با «معشوق» در جمله‌های ۱ و ۴ ترادف و هم‌معنایی دارد. کارکرد ترادف در اینجا، می‌تواند تأکید بر اهمیت معشوق باشد.

۲-۳-۳. شمول معنایی (رابطه جز و کل)

شاید بتوان رابطه میان شهر دلبر عاشق با تمام شهرها را که در این متن آمده است رابطه جز و کل یا شمول معنایی در نظر گرفت.

۲-۴. هماهنگی انسجامی

هماهنگی انسجامی نیازمند حمایت متقابل انسجام دستوری و انسجام واژگانی از یکدیگر است و چنانکه انسجام غیرساختاری نیز به متن افزوده شود، پیوند و پیوستگی متن به کمال خود نزدیک‌تر می‌-

شود. «عاشق» در جمله‌های ۱، ۴ و ۶ با «تو» و «ی» در جمله ۳ در یک زنجیره قرار می‌گیرند؛ چون هم مرجع هستند. جمله شماره ۴ «معشوق به عاشق گفت» برای جلوگیری از تکرار جمله شماره یک حذف شده است و از این رو، در زنجیره شباهت و حذف قرار دارند. فعل‌های «گفت» در جملات ۱، ۴ و ۶ همچنین فعل‌های «است» در جملات ۵، ۷ و ۸ از لحاظ دستوری در یک زنجیره هستند.

جدول (۱) عوامل انسجام دستوری

کل نمونه‌ها	ارجاع	حذف	جایگزینی
۲۶	۳	۴	۳

جدول (۲) انسجام واژگانی

کل نمونه‌ها	تکرار	ترادف	شمول	تضاد
۲۶	۷	۱	۱	-

جدول (۳) عوامل انسجام پیوندی

کل نمونه‌ها	عوامل ربطی
۲۶	۱

در تحلیل و بررسی انسجام و هماهنگی انسجامی داستانک منظوم از مثنوی مولوی، به دلیل اینکه پرسش و پاسخ با فعل «گفت» تکرار شده است و شخصیت‌های معشوق و عاشق همان گوینده و مخاطبی هستند که در این فرایند کلامی حضور دارند و مورد پرسش و پاسخ قرار گرفته‌اند. در سه مصرع اول شعر، گوینده (معشوق) است که با طرح «گفته» روایت را طوری به پایان می‌رساند که خواننده یا دریافت‌کننده متن را به وجود حادثه و کشمکش متفاوت در ذهن معشوق مجاب می‌کند. البته کارکرد عملی عاشق در گشتن شهرها به دنبال یافتن معشوق برتر، پشتوانه اصلاح‌کننده این کارکرد ذهنی معشوق است؛ چراکه عاشق با بازگشتش عملکرد نخستین و پیوستگی‌اش به معشوق را تأیید می‌کند. پاسخ عاشق به معشوق نشان می‌دهد که پس از آن همه دربه‌داری، دل‌بستگی وی به او بهترین راه و بهترین اندیشه بوده است که با جمله نهایی دلالت‌کننده بر حضور معشوق، مورد تأکید قرار گرفته است. به عبارت دیگر، معشوق، خوبی را به فراتر از خود حواله می‌دهد ولی این عاشق سرگشته، پس از اینکه یک دور کامل را پشت سر گذاشته به همان نقطه اول که معشوق و خوبی‌های اوست برمی‌گردد. می‌شود اول و آخر معشوق و از این طریق انسجام معنایی متن را رقم می‌زند.

۲-۵. داستان بقال و طوطی و متن آن

بود بقالی و وی را طوطی‌ای
 بر دکان بودی نگهبان دکان
 در خطاب آدمی ناطق بدی
 خواجه روزی سوی خانه رفته بود
 گریه‌ای برجست ناگه بر دکان
 جست از سوی دکان سویی گریخت
 از سوی خانه بیامد خواجه‌اش
 دید پر روغن دکان و جامه چرب
 روزکی چندی سخن کوتاه کرد
 ریش بر می‌کند و می‌گفت ای دریغ
 دست من بشکسته بودی آن زمان
 هدیه‌ها می‌داد هر درویش را
 بعد سه روز و سه شب حیران و زار
 می‌نمود آن مرغ را هر گون نهفت
 جولقیی سر برهنه می‌گذشت
 آمد اندر گفت طوطی آن زمان
 کز چه ای کل با کلان آمیختی
 از قیاسش خنده آمد خلق را
 کار پاکان را قیاس از خود مگیر
 جمله عالم زین سبب گمراه شد
 همسری با انبیا برداشتند
 گفته اینک ما بشر ایشان بشر
 این ندانستند ایشان از عمی
 هر دو گون زنبور خوردند از محل
 هر دو گون آهو گیا خوردند و آب
 هر دو نی خوردند از یک آب‌خور
 صد هزاران این چنین اشباه بین

خوش‌نوایی سبز و گویا طوطی‌ای
 نکته گفتی با همه سوداگران
 در نوای طوطیان حاذق بدی
 بر دکان طوطی نگهبانی نمود
 بهر موشی طوطیک از بیم جان
 شیشه‌های روغن گل را بریخت
 بر دکان بنشست فارغ خواجه‌وش
 بر سرش زد گشت طوطی کل ز ضرب
 مرد بقال از ندامت آه کرد
 کافتاب نعمتم شد زیر میغ
 که زدم من بر سر آن خوش زبان
 تا بیاید نطق مرغ خویش را
 بر دکان بنشسته بد نومیدوار
 تا که باشد اندر آید او بگفت
 با سر بی مو چو پشت طاس و طشت
 بانگ بر درویش زد چون عاقلان
 تو مگر از شیشه روغن ریختی
 کو چو خود پنداشت صاحب دلق را
 گر چه ماند در نبشتن شیر و شیر
 کم کسی ز ابدال حق آگاه شد
 اولیا را همچو خود پنداشتند
 ما و ایشان بسته خواهیم و خور
 هست فرقی درمیان بی‌منتهی
 لیک شد زان نیش و زین دیگر عسل
 زین یکی سرگین شد و زان مشک ناب
 این یکی خالی و آن پر از شکر
 فرقاش هفتاد ساله راه بین

۲-۶. عوامل انسجام متن

۲-۶-۱. انسجام اندیشگانی و نگاهی به فرایندها

فعل‌ها هسته مرکزی هر جمله و سخن هستند به همین خاطر بررسی آنها می‌تواند جنبه اندیشگانی و نگرش نویسنده و شاعر را بازتاب دهد. زبان وسیله بازنمایی جهان بیرون و درون آدمی است پدیدارها و نظام جهان با ویژگی بازنمایی زبان که نقش اندیشگانی زبان است، وارد زبان می‌شوند و زبان شاعر، بازنمایانده اندیشه و جهان‌بینی اوست. مثنوی هم نگرش مولوی را منعکس می‌کند. هر بخش از سخن مولوی، گفتاری درهم‌تنیده و درآمیخته از روایت داستانی و بیان اندیشه عرفانی یا فلسفی و... است. بررسی فرایندهای به کاررفته در داستان بقال و طوطی دفتر اول مثنوی که تا ساخت کلی این متن و اغلب متون مثنوی را برملا می‌کند، نشان می‌دهد که این داستان با روند کاربرد فعل‌های وجودی مثل بود بقال و... آغاز می‌شود و سپس با فرایندهای لفظی و مادی که دلالت بر گفتگو و انجام کار (کنش) می‌کنند ادامه می‌یابد و به فرایندهای رفتاری و مادی پیوند می‌خورد تا بیانگر احوالات روحانی و معنویات شخصیت‌های داستان باشند و آنگاه که مولوی به بیان اندیشه‌های والای خود یا به بیان اصول و قواعد حیات و زندگی جمعی می‌پردازد زبان به سمت کاربرد فرایندهای ذهنی متمایل می‌شود و چون هدف مولوی تعلیم همین بخش از گفته‌هایش به مخاطبان و مریدان است کاربرد فرایندها، به دلیل تکرار و ارجاع یا نیاز به توضیح فراوان، به اوج می‌رسد و بخش گسترده‌ای از اندیشه‌های تعلیمی و اجتهادی مولوی را در خود می‌گنجاند و از همین روی، سلطنت و غلبه جنبه ذهنی فرایندهای متن بر دیگر افعال هویدا و معلوم می‌گردد؛ هرچند که فرایندهای مادی به دلیل پیشبرد داستان و عمل داستانی، در بخش‌های روایی داستان، بیشتر از همه فرایندها به کار گرفته می‌شوند تا واقع‌گرایی و طبیعی بودن داستان، حفظ شود و سراینده بتواند با موفقیت به طرح اندیشه‌هایش، بر مبنای استدلال تمثیلی و ترازوی شباهت بپردازد. مثنوی، کتاب اندیشه است نه کتاب داستان و روایت، و همان‌گونه که طرح داستان در کتاب خدا جنبه کاربرستی و ابزاری دارد نه جنبه هدفی، در مثنوی هم این شیوه آسمانی مورد بهره‌برداری مولوی قرار گرفته است. به بیان بهتر می‌توان گفت که فرایندهای فرعی (رفتاری، لفظی و وجودی) ابزار و مقدمه بیان فرایندهای اصلی (ذهنی و...) شده‌اند. مشارکین این داستان، طوطی، جوقلی و بقال و خلق هستند و از عناصر پیرامونی، فضای سُخره، خنده و تحقیر است که مردمان نثار طوطی می‌کنند.

۲-۶-۲. انسجام دستوری

۲-۶-۲-۱. ارجاع

کاربرد ضمایر اشاره‌ای و ضمایر مشترک و ضمیر متصل و منفصل فاعلی و مفعولی ابزارهای ارجاع در متن هستند و سخن شاعر و نویسنده را به ماقبلش پیوند می‌دهند و سبب پیوستگی کلام سخنور می‌شوند. جدای از ضمایر متصل به فعل که شناسه فاعلی نیز هستند و زمینه را برای حذف فاعل و پیوند دادن بیت به ماقبلش می‌شوند، در این متن، کلمات وی، ضمیر «م» در نعمتم و خویش در ابیات، ۱، ۱۰ و ۱۲، به بقال ارجاع یافته‌اند و ضمیر او در بیت ۱۴ به طوطی و ضمیر تو و ش در بیت ۱۷ و ۱۸ به جوقی ارجاع داده شده‌اند. ضمیر مشترک خود برای انسان و بشر در ابیات ۱۹، ۲۱، ۲۲ و ضمایر اشاره این، آن و این چنین در ابیات ۲۴ تا ۲۷ به نی و زنبور و آهو؛ در بیت ۲۲ ضمیر ما به مدعیان و ضمیر ایشان به انبیا و این در بیت ۲۳ به فرق انبیا با مردم عادی ارجاع داده شده‌اند. ادب‌ورزی مولوی در کاربرد واژه ایشان هویدا است.

۲-۶-۲. حذف

در این شعر، اغلب افعال سوم شخص مفرد با حذف فاعل آورده شده‌اند و شناسه موجود در آنها به فاعل ظاهری در بیت‌های قبل ارجاع داده شده است. بارزترین نمونه‌های این مورد، حذف فاعل (بقال) در ابیات ۱۰ تا ۱۴ است. در بیت ۶، فاعل (گره) جست و گریخت و ریخت نیز حذف شده است. هدف حذف، برقراری پیوند متن و حساس تر کردن مخاطب به موضوع است.

۲-۶-۳. انسجام دستوری، جایگزینی

هرچند که کاربرد ضمیر به جای اسم نیز جایگزینی است؛ اما به احتیاط، آن را جایگزینی به حساب نمی‌آوریم و به مواردی همچون کاربرد کلمات مرغ و آفتاب نعمت، خواجه، کل، برای اشاره به طوطی، بقال، جوقی؛ و صاحب دلق، درویش، پاکان، ابدال حق، اولیا، برای بیان جوقی و میغ برای سکوت طوطی اشاره می‌کنیم. تکریم جوقی با جایگزین‌های گفته شده در جهت بزرگداشت او روی داده است.

۲-۶-۳. انسجام واژگانی

۲-۶-۱. تکرار

بی‌گمان یکی از ابزارهای تأکید، تکرار کردن است تا تأثیر و القای بیشتری در ذهن مخاطب داشته باشد. جدای از تکرار فعل بود، کلمات شیر، قیاس، شیشه و روغن، طوطی و مرغ، سر و خوردند نیز تکرار شده‌اند و واژه دکان ۷ بار تکرار شده است؛ چرا که فضای اصلی داستان را تشکیل می‌دهد. محور

فکری داستان، جولقی است که ۷ جایگزین برایش انتخاب شده است. کثرت تکرارها دلالت بر اهمیت آن موضوع در ذهن و زبان دارد. من احب شیئاً اکثر ذکره.

۲-۳-۶-۲. باهم آیی

گویا تتابع صفات و تضاد و تشابه معنایی آنها باید در این حوزه قرار بگیرند. خوش نوا، سبز، گویا برای طوطی؛ آب و گیا؛ حیران و زار، طاس و طشت، اولیا و انبیا، خواب و خور، ناطق و حاذق، سربرهنه، سربی مو، صاحب دلق و جولقی با همدیگر آمده‌اند. همراه کردن خواننده با شاعر و قراردادن جزئیات بیشتر در برابر خواننده، بدین وسیله انجام شده است. ضمن اینکه گسترده شدن متن از این طریق آن را به سبک عراقی پیوند می‌زند.

۲-۴-۶-۲. انسجام پیوندی

۲-۴-۶-۲. پیوند سببی

پیوند سببی، علت و چرایی وقوع فعل و فرایند را بیان می‌کند و به همین خاطر وابسته و پیوسته با فعل است. در این شعر، پنج بار دلیل انجام کارها بیان شده است. دلیل شگفتی نشان دادن بقال به طوطی (اندر آید او بگفت)، دلیل فهم نادرست مردم (از عمی)، دلیل ریختن شیشه‌های گل (برجستن گربه و جستن طوطی)، دلیل خندیدن مردم به طوطی (پندار همسانی با جولقی) و سبب گمراهی عالم (ناآگاهی). به نظر می‌رسد ذهن استدلالی مولوی و نیز واقع‌نمایی دلیل این کاربرد بوده است. آوردن این استدلال‌ها، نادرستی قهر کردن، ظاهربینی و ترک اندیشه، طوطی را در رفتار و گفتار او نشان می‌دهند.

۲-۴-۶-۲. پیوند تقابلی

گاهی ارتباط و تناسب کلمات با یکدیگر در تضاد و تقابل آنها نمود پیدا می‌کند و از این راه، ضمن اینکه ارتباطی میان آن کلمه‌ها ایجاد می‌شود برجسته‌سازی انجام می‌گیرد. در این متن کلمات متضاد پر و خالی، نیش و عسل، گربه و موش، روز و شب، سرگین و مشک ناب، خالی و پر، آفتاب و میغ، شیر (درنده) و شیر (خوردنی)، همسری و فرق به کار رفته است. بیان تقابلی برای هموار کردن شناخت و دادن عمق بیشتر به آن صورت گرفته است.

۲-۴-۶-۲. پیوند اضافی

مضاف‌ها پیوسته چیزی به مفهوم هسته خود می‌افزایند یا آن‌را تحدید، تبیین و تعریف می‌کنند و از راه پیوستن و اضافه شدن، واژه هسته واقع شده را در مرکز توجه قرار می‌دهند. ترکیب‌های اضافی و وصفی، اغلب، بیشتر از کلمات واحد و تک مورد توجه قرار می‌گیرند و نشان‌دهنده سبک ویژه شاعر یا نویسنده هستند. طوطی بقال، بیم جان، شیشه‌های روغن گل، آفتاب نعمت، نطق مرغ، خوش‌زبان، صاحب دلق، کار پاکان، هفتادساله، مشک ناب، ابدال حق، بسته خواب و خور، فرق بی‌منتهی ترکیب‌های به کاررفته در این شعر هستند. ترکیب‌های وصفی و اضافی، به دقیق‌تر شدن سخن یاری می‌رسانند و به نظر می‌رسد به فضا سازی داستان هم کمک می‌کنند.

۲-۴-۴. پیوند زمانی

زمان و مکان، فضای حاکم بر داستان را تعیین می‌کنند و خواننده را با خود به آن فضا می‌برند. هر چند که زمان و مکان در این داستان کلی و مبهم است و معلوم نیست که در چه زمانی و در کدامین مکان روی داده است؛ اما از نظر زمان همه افعال ماضی هستند و تنها در دو مورد، مولوی افعال مضارع (مگیر، بین) به کار برده است. یکی در امر به قیاس نکردن خود با پاکان و دیگری در دیدن فرق میان مردم با انبیا و اولیا. قصد و نیت مولوی، در تبدیل زمان گذشته به حال، دعوت از خواننده به مطابقت دادن خود با پیام داستان و دوری از قیاس‌های بی‌وجه است. این تغییر زمان و وجه فعل، تعلیمی بودن متن را با افعال امری مشخص می‌کند و مولوی به شکل ارباب - رعیتی یا معلم - شاگردی، مریدان را به تبعیت از پیام داستان فرا می‌خواند. اتفاقات این داستان، به ترتیب، از گذشته نسبتاً دور شروع می‌شوند و به زمان گذشته بسیار نزدیک به حال، می‌رسند و روی می‌دهند و خواننده، شاهد هیچ پس و پیش شدن اوقات، زمان‌پریشی و آشفتگی زمانی نیست. بود بقالی تا جست و ریخت.

۲-۴-۵. پیوند با حروف ربط یا وابسته‌سازها

جدای از وابسته‌سازهای معذوف، سه حرف ربط که (ایات ۱۷، ۱۲، ۱۱، ۱۸)؛ وابسته‌سازهای تا (در بیت‌های ۱۲ و ۱۴)، و اگرچه نیز در این متن به کار رفته است که اغلب بیانگر پیوند سببی یا علی و معلولی بخش‌های داستان با یکدیگر هستند.

۲-۵-۶. انسجام غیر ساختاری

در هر دو متن، از مجموع انسجام‌های غیر ساختاری متن، پیوستگی‌های معنایی جفت‌های مجاور؛ پرسش و پاسخ؛ دستور و اطاعت؛ زن و مرد (جنسیت)؛ حال و محل مطرح شده و از جنبه محتوایی و معنایی

سبب پیوستگی و وحدت گشته‌اند.

۳. نتیجه‌گیری

این دو شعر مثنوی مولانا منسجم هستند و در آنها، انسجام دستوری بر انسجام واژگانی غلبه دارد. اکثر نمونه‌های انسجام دستوری هر دو متن، مربوط به حذف و جایگزینی است و از عوامل انسجام واژگانی، بسامد تکرار فعل بیشتر است. البته میان انسجام واژگانی و انسجام دستوری ارتباط مکمل دیده می‌شود و از انسجام پیوندی، علاوه بر رابطه زمانی، پیوند علی و معلولی نیز بر هر دو متن حکم فرماست. در جنبه اندیشگانی، مشارکین این دو داستان، عاشق و معشوق/ و طوطی، جولقی و بقال و خلق هستند و اخلاص عاشق و اهمیت سکونت در شهر دلبر /، و فضای سُخره، خنده و تحقیری که مردمان نثار طوطی می‌کنند، از عناصر پیرامونی این دو متن به حساب می‌آیند. در داستانک عاشق، فرایند گفتگو نقش اصلی را دارد و دربرگیرنده اصل محوریت معشوق، و پرسش و پاسخ در باره آن است؛ ولی فرایندهای به کاررفته در داستانک طوطی، با روند کاربرد فعل‌های وجودی مثل بود بقال... آغاز می‌شود و سپس با فرایندهای لفظی و مادی که دلالت بر گفتگو و انجام کار می‌کنند ادامه می‌یابد و به فرایندهای رفتاری و مادی پیوند می‌خورد تا بیانگر احوال شخصیت‌های داستان باشد و آنگاه که مولوی به روش همیشگی، به بیان اندیشه‌های والای خود در میان داستان می‌پردازد، زبان به سمت کاربرد فرایندهای ذهنی متمایل می‌شود و چون هدف مولوی تعلیم نکات عرفانی به مریدان است غلبه کاربرد فرایندهای ذهنی بر دیگر افعال خودنمایی می‌کند تا سراینده بتواند با موفقیت به طرح اندیشه‌های عرفانی‌اش، بر مبنای استدلال تمثیلی بپردازد؛ هرچند که فرایندهای مادی به دلیل پیشبرد داستان و عمل داستانی و حفظ واقع‌گرایی و طبیعی بودن داستان، هم کم نیستند. از مجموع انسجام‌های غیرساختاری متن، پیوستگی‌های معنایی عاشق و معشوق؛ گفتگو؛ دستور دادن و اطاعت کردن؛ زن و مرد؛ حال و محل (بقال و دکان) مطرح شده است. به نظر می‌رسد که نظریه هماهنگی انسجامی در متون فارسی قابل استفاده است و این الگو را می‌توان در تحلیل متون منظوم ادبی به کار برد.

منابع

- آقاگل‌زاده، فردوس (۱۳۹۲). فرهنگ توصیفی تحلیل گفتمان و کاربردشناسی. تهران: علمی.
- آقاگل‌زاده، فردوس (۱۳۹۴). تحلیل گفتمان انتقادی. تهران: علمی و فرهنگی.
- پهلوان‌نژاد، محمدرضا و رضا زمریدیان (۱۳۸۳). «تحلیل نحوی-معنایی ساختمان بند ساده در زبان فارسی بر پایه دستور نقش‌گرای نظام‌مند هلیدی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، شماره ۱۴۵، ۵۵-۷۴.

خادمی کولایی، مهدی و رحمت رحیمی ابوخیلی (۱۳۹۳) «ماهیت‌شناسی مینیمالیسم و بررسی داستان‌های مینیمال فارسی از آغاز تا امروز»، تهران: میترا.

رحمانی، فاطمه (۱۳۸۴). بررسی عوامل انسجامی در آثار ادبی جلال آل احمد. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*، تهران: دانشگاه پیام نور، گروه زبان‌شناسی.

سارلی، ناصرقلی و طاهره ایشانی (۱۳۹۰). «نظریه انسجام و هماهنگی انسجامی و کاربرد آن در یک داستان (قصه نردبان)». *فصلنامه زبان پژوهی دانشگاه الزهراء (س)*، سال دوم، شماره ۴، ۷۷-۵۱.

سجودی، فرزانه (۱۳۹۳). *نشانه‌شناسی کاربردی*، تهران: علمی.

صلح‌جو، علی (۱۳۹۱). *گفتمان و ترجمه*، تهران: مرکز.

قوامی، بدریه و لیدا آذرینوا (۱۳۹۲). «تحلیل انسجام و هماهنگی در شعری کوتاه از شاملو»، *فصلنامه علمی زبان و ادب فارسی، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان*، سال پنجم،

شماره ۱۵، ۷۱-۸۴

کهنمویی‌پور، ژاله (۱۳۸۹). *نقد جامعه‌شناختی و لوسی‌ین گلدمن*. تهران: علمی و فرهنگی.

مولوی، جلال‌الدین محمد (۱۳۹۰). *مثنوی معنوی*. شرح کریم زمانی، ج ۳، تهران: اطلاعات.

مهاجر، مهران و محمد نبوی (۱۳۷۶). *زبان‌شناسی شعر*. تهران: مرکز.

مهاجر، مهران و محمد نبوی (۱۳۹۳). *به‌سوی زبان‌شناسی شعر*. رهیافتی نقش‌گرا، تهران: مرکز.

هلیدی، مایکل و رقیه حسن (۱۳۹۳). *زبان، بافت و متن*. ترجمه مجتبی منشی‌زاده و طاهره ایشانی، تهران: علمی.

یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۳). *گفتمان‌شناسی رایج و انتقادی*. تهران: هرمس.

یارمحمدی، لطف‌الله (۱۳۸۹). *ارتباطات از منظر گفتمان‌شناسی انتقادی*. چ ۲، تهران: هرمس.

یول، جورج (۱۳۸۵). *بررسی زبان*. ترجمه علی بهرامی، تهران: رهنما.

یول، جورج (۱۳۹۱). *کاربردشناسی زبان*. ترجمه محمد عموزاده و منوچهر توانگر، تهران: سمت.

References

- Agha Gholzadeh, F. (2012). *Descriptive culture of discourse analysis and pragmatics*. Tehran: Scientific. (In Persian).
- Agha Gholzadeh, F. (2014). *Critical Discourse Analysis*, Tehran: Scientific and Cultural. (In Persian).
- Pahlavan Nejad, M.R., Zamardian, R. (2004). Syntactic-semantic analysis of simple clause structure in Persian based on Nizamand Halidi's role-oriented order, *Journal of Mashhad Faculty of Literature and Human Sciences*, No. 145: 55-74. (In Persian).
- Khademi Kolayi, M., Rahimi Abukhaili, R. (2013). *The nature of minimalism and the analysis of Persian minimal stories from the beginning to today*, Tehran: Mitra. (In Persian).
- Rahmani, F. (2004). *Investigation of cohesive factors in the literary works of Jalal Al-*

- Ahmed, *Master's thesis*, Tehran: Payam Noor University, Department of Linguistics. (In Persian).
- Sarli, Naser. Q., Ishani, T. (Spring and Summer 2019). The theory of cohesion and cohesive coordination and its application in a story (the ladder story). *Language Research Quarterly of Al-Zahra University (S)*, second year, number 4, 51-77. (In Persian).
- Sojudi, F. (2013). *Applied semiotics*, Tehran: Scientific. (In Persian).
- Peacemaker, A. (2011). *Discourse and translation*, Tehran: markaz. (In Persian).
- Qavami, B., Azarnova, L. (Summer of 2013). Analysis of coherence and harmony in a short poem by [10] Shamlou, *Scientific-Research Quarterly of Persian Language and Literature - Faculty of Literature and Foreign Languages, Islamic Azad University, Sanandaj Branch*, Year 5, Number 15, 71-84. (In Persian).
- Maulvi, J.M. (2010). *Manavi Masnavi*, Sharh Karim Zamani, Volume 3, Tehran: Information.
- Mohajer, M., Nabavi, M. (1997). *Linguistics of poetry*. Central Tehran.
- Mohajer, Mehran and Nabavi, Mohammad (2013). Towards the linguistics of poetry, a role-oriented approach, Tehran: markaz. (In Persian).
- Halliday, M., Ruqiya, Hasan. (2013). *Language, context and text*. Translated by Mojtaba Manshizadeh and Tahereh Ishani, Tehran: Scientific. (In Persian).
- Yarmohammadi, L. (2004). *Popular and critical discourse*. Tehran: Hermes. (In Persian).
- Yarmohammadi, L. (2010). *Communication from the perspective of critical discourse*, Vol. 2, Tehran: Hermes. (In Persian).
- Yule, G. (2006). *Language review*, translated by Ali Bahrami, Tehran: Rahnama. (In Persian).
- Yule, G. (2012). *Language usage*. Translated by Mohammad Amuzadeh and Manouchehr Tawanger, Tehran: Samt. (In Persian).
